

صدای چرخ‌های پرچم دوزی سیدحسین شریفی در محله راه آهن از ۶۰ سال پیش قطع نشده است

دلی که خرج کار می‌شود

فاطمه شوشتری اینک که آدم بتواند نماند هنرش را بخورد، خیلی شیرین است. زیر هنر دلی می‌خواهد و کاری هم که از دل برآید بدلی می‌نشیند. سیدحسین شریفی نیز سال‌هاست برای کارهایش از دل مایه می‌گذارد. او از یازده سالگی پشت چرخ پرچم دوزی نشسته و آن قدر زحمت کشیده و خاک این کار را خورده است که حالا برای خودش نام و نشانی دارد. خیلی‌ها به عشق اهل بیت و ائمه (ع) حتی از آن سر دنیا هم پرچم سفارش می‌دهند. پرچم‌هایی که ماه‌های محرم و صفر طرف دار بیشتری دارد و اگر دنبال دوخت و طراحش بگردیم معمولاً به سیدحسین و مغازه‌تولیدی‌اش در خیابان شهیدهاشمی نژاد خواهیم رسید. مغازه‌ای بزرگ که از ۶۰ سال قبل صدای چرخ‌هایش برای تولید پرچم با نام ائمه اطهار (ع) بلند است. همین تجربه سیدحسین این هفته در صفحه چشم و خشم شهرآرا محله نشست‌تان‌شان دهد پرچم دوزی در مشهد زنده‌تر از گذشته دنبال می‌شود و شغلی است که می‌شود روی درآمدش حساب باز کرد.

دل باید پای کار باشد

سیدحسین شریفی تک پسر سیدعبد... است. کار پدرش او را در یازده سالگی پشت چرخ پرچم دوزی نشانده. نوجوان بود و پیر از انگیزه. سه سال هادر کنار پدر زحمت کشید و وقتی از سر بازی برگشت، تصمیم گرفت برای همیشه نان هنرش را بخورد، هنری به نام پرچم دوزی که بعد از ۴۰ سال همچنان در آن فعال است. روزی که در مغازه پدرم پشت چرخ نشستیم، فکر امروز نمی‌کردم که نام‌آشنای بازار شوم و مشتریانی نه تنها در مشهد، بلکه ایران و حتی کشورهای اسلامی داشته باشم. علاقه‌مندان کار بودم و هر روز یک بخش آن را از پدرم یاد می‌گرفتم و از دیدن پرچم‌ها در کوچه‌ها و خانه‌ها لذت می‌بردم. هنوز هم این عشق در وجودم هست و وقتی کسی برای یاد گرفتن پرچم دوزی می‌آید، اول از علاقه‌اش می‌پرسم و از آن مهم‌تر

اینکه دلش با این کار هست یا نه. چون پرچم دوزی برای ائمه اطهار (ع) با خیلی از هنرها فرق می‌کند. باید به جز اینک که با دست‌های پارچه‌از پرچم‌ها را بیاوریم می‌بری. به قول قدیمی‌ها سیم‌اتصال هم بین دلت و ائمه (ع) برقرار باشد، وگرنه زحمت هم بکشی، پرچم دوز نمی‌شوی.

دانستن فوت و فن لازم است

شریفی موفقیت این روزها را مدیون ذوقی است که در نوجوانی پای این کار ریخته‌است و تعریف می‌کند: آموختن هنر پرچم دوزی کار ساده‌ای نیست. چشم و خشم یاد دارد. باید پارچه را خوب بشناسی، از انواع دوخت‌ها سر در بیاوری، گل دوزی با چرخ خیاطی را بیاوریم، کیفیت نخ دست آمده باشد، ترکیب رنگ‌ها را بلد باشی، خط‌شناس باشی، از طراحی سر در بیاوری، بتوانی پارچه را برش بزنی و... آموختن این نکته‌ها ذهن بازی می‌خواهد. به همین دلیل بهتر است افراد اگر به این شغل علاقه‌مند هستند، از همان چهارده پانزده سالگی سراغ این کار بروند.

او که از آموزش این هنر به دیگران استقبال می‌کند می‌گوید: در این کار ابتدا تمیز کاری را یاد می‌دهیم، بعد سر نخ زدن و پرداخت کار. بعد از این، نحوه کار با چرخ خیاطی را باید یاد بگیرند و بنشینند پشت چرخ. کار با چرخ خیاطی هم از توپ کردن طرح پرچم‌ها شروع می‌شود و به دور دوزی می‌رسد. البته در روند آموختن این موارد با نوع پارچه، نوع نخ، خطو... هم آشنایی شوند. این مرحله‌ها همه باید به ترتیب طی شود تا به طراحی پرچم و برش کاری برسد. سیدحسین با معرفی هر یک از این بخش‌ها، میز طراحی را هم نشانمان می‌دهد و توضیح می‌دهد: پارچه‌ها از انواع فاستونی، مخمل و ساتن انتخاب می‌شود. بعد برش کار طاقه‌های پارچه‌ها را اندازه‌های از قبل تعیین شده برش می‌زند که این کار هم دستی و هم با قچی برقی صورت می‌گیرد. در ادامه پارچه‌ها تک‌تک روی میز طراحی پهن

جنس پارچه‌شان متفاوت است. پرچم‌هایی که داخل خانه استفاده می‌شود، نوع و کیفیت بهتری دارند و حتی تا ۵۰ سال هم آن‌ها را ضمانت می‌کنیم، اما پارچه بیرون چون زیر برف و باران و نور است، کیفیت پایین‌تری از پارچه داخل خانه دارد. گل دوزی آن‌ها هم بر اساس انواع نخ‌ها همچون ابریشم، لمه، گلابتون، ترویرا و اولون انجام می‌شود که همه‌مانند گاری زیادی دارند. به همین دلیل ظریف کاری پرچم‌های گل دوزی شده همچون فرش دست‌باف است که هر چه قدمتش بالاتر می‌رود، با ارزش‌تر می‌شود و با وجود قیمت بیشتر، پرچم‌های گل دوزی شده بین مردم علاقه‌مندان بیشتری نسبت به پرچم‌های چاپی دارد. عرب‌های مشهد هم از این نوع پرچم‌ها یاد می‌برند و ما چند کشور مانند عراق، امارات و بحرین هم کار می‌کنیم. چون آن‌ها دنبال کار با کیفیت هستند از همین نوع گل دوزی شد سفارش می‌دهند.

و به وسیله کلیشه‌ها طرح‌داری می‌شوند. به این صورت که کلیشه‌های پارچه‌قراری گیر دو صابون روی آن کشیده می‌شود. سپس طرح افتاده روی پارچه با مادد که از نوع غلط گیر است، پرنرنگ می‌شود. در نهایت با انتخاب رنگ نخ‌ها، برای گل دوزی ز پرچم‌های خیاطی می‌رود. طبق گفته‌های او، دانستن و آموختن همه این مراحل برای نیروی تازه کار و تازه‌نفس دست کم ۳ سال طول می‌کشد.

پرچم‌های گل دوزی نفیس‌تر از چاپی هستند

پرچم‌ها ۲ نوع هستند؛ گل دوزی شده و چاپی. بیشترشان هم در طرح‌های دایره، مثلث، مربع، مستطیل، لب‌هلالی، اشکی و... دوخته می‌شوند. سید در این باره توضیح می‌دهد: در میان همه این‌ها استقبال از نوع مستطیلی بیشتر و تولید آن هم زیاد است. هر یک از این شکل‌ها هم بر اساس اینکه در خارج یا داخل خانه استفاده شوند،

زائرها این بازار را رونق داده‌اند

سیدحسین تأکید می‌کند که برای یاد دادن و آموزش نباید خساست به خرج داد و تعریف می‌کند: به هر کس که با علاقه برای یاد گرفتن می‌آید، آموزش می‌دهم و اکنون بسیاری از شاگرد‌هایم از من جدا شده‌اند و خدا را شکر مستقل کار می‌کنند.

او می‌گوید: پرچم دوزی کار فصلی است. صدای چرخ‌ها اعصاب را ضعیف می‌کند و تمرکز روی سوزن چرخ خیاطی نور چشمانت را می‌گیرد. با وجود این، اگر در طراحی خلاق باشی و در تولید تلاش کنی و از روش‌های آن‌لاین فروش استفاده کنی و در بازوبسته کردن مغازه منظم باشی، درآمد خوبی نصیبمان خواهد شد.

آن‌طور که سیدحسین اشاره می‌کند، با ۲۰۰ میلیون تومان بودجه و یک مغازه بیست متری می‌شود پرچم دوزی راه‌انداخت. این کار در مشهد به دلیل حضور زائرها بازار خوبی دارد.

خیلی از خانه‌ها پرچم به دیوار دارند

سیدحسین تعریف می‌کند: خوشبختانه با توصیه‌های مقام معظم رهبری در باره اینکه هر خانه یک حسینیه شود، مردم حتی برای جمع‌خانوادگی‌شان هم پرچم می‌خرند و بازار ما که فصلی است، دچار ضرر نمی‌شود. انواع خط‌را در انتخاب پرچم‌ها مؤثر می‌دانم و می‌گویم: به عنوان مثال از خط نستعلیق نسبت به عربی و رقعه بیشتر استقبال می‌شود.

سیدحسین که نمونه کارهای فراوانی بر در و دیوار مغازه دارد، به چند آیه قرآن که با اقبال بیشتری روبرو بوده است، اشاره می‌کند و ادامه می‌دهد: هر یک از این آیه‌ها با نظارت کارشناس مذهبی انتخاب و گل دوزی می‌شود. زبیر از نظر بی‌روزبر باید درست نشانه‌گذاری شوند و کامل باشند.

او تاکنون صد‌ها شاگرد تربیت کرده و اعتقادش هم بر این است که صاحب‌نام هر یک از این پرچم‌ها به کارش برکت می‌دهد: سود این کار حدود ۴۰ درصد است و اگر از ته‌دل اعتقاد داشته باشی، برکتش چندین برابر می‌شود.

ظریف کاری پرچم‌های گل دوزی شده همچون فرش دست‌باف است که هر چه قدمتش بالاتر می‌رود، با ارزش‌تر می‌شود

